

ארזי הלבנון – קינה כא – עשרה הרוגי מלכות הרב משה טברסקי זצוק"ל הי"ד ת"ב שנדחה לעשירי באב תשע"ה

נלקט ע"י משה צבי שוכמאן

In the הספד¹ of a ניגון:

“ארזי הלבנון” – the sturdy cedars. These are the towering צדיקים who stand firmly rooted in the real world. Like trees, they produce פירות from which everyone benefits.

צדיק פתמר! פרח כארז בלבנון! שגה (תהלים צב:יג)

Why does the מקוון choose this term in reference to these גדולי עולם?

“אדירי תורה” – they are the masters of תורה, intellectual titans who meticulously adhere to every detail of תורה. More than that, they are the תורה, they represent, exemplify and define the תורה.

“בעלי תריסין במלחמתה במשנה וגמרא; גבורי כח עמליה בטרה” – they are the ‘shield bearers’. A shield is a protective device. The גדולי תורה protect כלל ישראל from unforeseen dangers – both physical and spiritual – through their עמלות בתורה. This protection is accomplished by their own personal זכות, and also from their influence on others. They guide תלמידים, uplift them, elevate them, and make them greater. Those תלמידים in turn are משפיע on their families, their תלמידים, and acquaintances. They are the conduits for תורה and ברכה throughout the world.

“דמם נשפך כמים ונשתה גבורה” – their blood is spilled and their strength is sapped. גדולי תורה throughout the years of גלות has selected צדיקים and צדיקים to be brutally murdered by lowly savages, in the most terrible and horrific ways.

The רמח"ל, in the beginning of מאמר הגאולה, discusses the four primary גזירות caused by גלות. The fourth is the poverty and pain, unbearable

¹בשו"ע יר"ד ס' שדמ כתוב לענין הספד "ומצותו שירים קולו לומר עליו דברים המשברים את הלב כדי להרבות בכיה וכו'" ואכן, כשמו"ר רב משה טברסקי זצוק"ל נשא דברי הספד על זקנו הגר"ד הלוי זצ"ל (בביהמ"ד נאווארדהיק, אייר תשנ"ג) השתמש בסגנון ובניגון המיוחד לדברי הספד.

and crushing abuse, that כלל ישראל suffers. In גלות, the כחות of טומאה and אחרא סטרא are strong due to our עבירות. The misery we endure serves to cleanse and purify כלל ישראל. Many painful tears are cried during this process of כפרה.

At times, the קטרוגים against כלל ישראל accumulate to the point where, ר"ל, terrible things must occur for the מדת הדין to be appeased. Sometimes, instead of unleashing these destructive forces on the (בר מינן) ציבור, the השגחה decides to choose a great צדיק who will single-handedly absorb the עונשים on our behalf.²

The גמרא מועד קטן (כ.ח.) teaches:

א"ר אמי למה נסמכה פרשת מיתת מרים לפרשת פרה אדומה? לומר לך, מה פרה אדומה מכפרת אף מיתתן של צדיקים מכפרת

The death of a צדיק can deflect a catastrophe that would otherwise befall thousands or millions of Yidden, ר"ל. When a צדיק is מוסר נפשו על קידוש השם to die an unnatural death at the hands of barbarians, as was the case for the מלכות הרוגי, this indicates a much greater כפרה was necessary.³

In the beginning of ואתחנן, פרשת משה רבינו speaks about "ההר" בית המקדש. What is "לבנון"? רש"י says that it refers to the מלבין עוונותיהם "לבנון", explains the ספרי, because it is "של ישראל", it is a source of כפרה. Therefore, we understand that the קינה chooses "ארזי הלבנון" as an appropriate term for התורה because they too a source of כפרה for כלל ישראל.

But what does it mean that these צדיקים were מוסר נפשם על קידוש השם, implying that they made a sacrifice in their death? In many cases, they had no choice! The רשעים אכזרים attacked while they were defenseless!

However, that's not true; there was, indeed, a conscious choice. The 6th stanza of our קינה discusses the מיתה of עקיבא of רבי. The גמרא (ברכות סא:) relates that that while the Romans were combing his flesh with iron combs

---

²אמר לו ר' יוסי, צדיקים מגינים על העולם בחייהם, ובמיתתם יותר מבחייהם, זה שכתוב, וגנותי על העיר הזאת להושיעה למעני ולמען דוד עבדי, ואלו בחייו (של דוד) זה אינו כתוב. (זוהר אחרי רעג)

³ע' הקדמה לקובץ שיעורים לתיאור של דברי הג"ר אלחנן וואסערמאן שהזהיר תלמידיו בשעה שעמדו ליהרג שיהיו להם מחשבות טהורות כי במיתתם הם קרבן כפרה על היהודים באמריקא ואין לפסול הקרבן ע"י מחשבה זרה.

רבינו, עד “ His תלמידים inquired, עול מלכות שמים on himself מקבל he was
?כאן” He replied to them:

כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה בכל נפשך אפילו נוטל את נשמתך. אמרתי, מתי
יבא לידי ואקיימנו! ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו? היה מאריך באחד עד שיצתה
נשמתו באחד. יצתה ב"ק ואמרה אשריך ר"ע שיצאה נשמתך באחד!

“כל ימיו” prepared himself for this moment רבי עקיבא

Once a yeshiva בחור in א"י was killed by an Arab terrorist, ר"ל, and it was told
that he screamed out ‘שמע ישראל’ during his final moments. Rav Twersky
ד"ר צוק"ל related in the name of that bochur’s Rosh Yeshiva, that he was
able to do so only because when he said שמע on a regular day, he had in
mind to be על קידוש השם מוסר נפשו. Because he mentally envisioned himself
giving up his life על קידוש השם that is how he was able to actually do it
during the opportune moment.⁴

Another time, Rav Twersky spoke about how קידוש השם is a facet of the מצוה
of (רמב"ם פ"ה מהל" יסודי התורה) אהבת ה' (see), that only someone who
develops a relationship of love with the רבש"ע can manage to be מוסר נפשו
על קידוש השם when the time comes. מסירת נפש is an outgrowth of diligent
preparation.

Rav Twersky himself often discussed the סוגיות of קידוש השם. He said these
were הלכות which one must have on his fingertips because when the time
comes there is no time to look up the דין or ask a שאלה. During the 1st Gulf
War, he asked his Rebbi, Rav Elya Weintraub זצ"ל, what to do if the sirens
started wailing during עשרה שמונה. Rav Elya answered that’s it’s not clear
what the proper השתדלות is, to run to a shelter or stay put. Therefore, since
it is during שמנ"ע, one has the liberty to use the following סברא: if it is not
yet your time you have nothing to worry about; and if it is... what can be
more beautiful than dying על קידוש השם in middle of עשרה שמונה! He repeated
Rav Weintraub’s words to his family numerous times over the years and
added: “If I am to die young, I hope it will be על קידוש השם during
Davening!”

So it came to be. At the earliest שחרית minyan, in the middle of עשרה, wrapped in his טלית, crowned with תפלין. It came after a night of intense טבילה, ending at 2:00 am, which was the typical norm, and following שחרית prior to במקוה.

This is what he was prepared to do. A conscious decision was made and השגחה עליונה fulfilled it.

“הנם קדושי הרוגי מלכות, עשרה” – the number “10” has ancient origins. The connects the 10 מלכות to the 10 brothers of יוסף who sold him into slavery. Numerous קינות and פיוטים have been written on this theme. Nevertheless, ארזי לבנון, composed by one of the התוספות בעלי, which we say on ת"ב, and אלה אזכרה, which we say on יום כיפור, only mention 8 or 9 names, not all ten.

עשרה הרוגי (pub. 1504) ספר יוחסין in רבי אברהם זכותו already notes that the מלכות did not all live at the same time and that it took place over at least 80 years, from the יום החרבן until רבי עקיבא was killed when חורבן ביתר. (Although see דורות הראשונים for a different historical approach.)

Instead of saying that our version is missing some stanzas, I speculate that the פייטנים purposely did not fill in all ten names and used a protracted time period in order to convey that this קינה is not limited to the particular names mentioned here. Each of the ארזי הלבנון and אדירי התורה who were murdered על קידוש השם throughout the centuries are also enshrined among this list of the distinguished “עשרה הרוגי מלכות”. It encompasses all the בעלי whose lives in this physical world ended prematurely and tragically, at the hands of brutes, as atonement for כלל ישראל.

חמדת ישראל, כלי הקדש, נזר עטרה. טהורי לב, קדשי קדשים, שחיתתן במיתה – “חמורה כלל ישראל” – these are the crème de la crème of ישראל. They were selected for this noble mission.

The גמרא ראש השנה (יח:) says –

שקולה מיתת צדיקים כשריפת בית אלוקינו.

However, the מדרש in איכה says –

מצינו שסילוקן של צדיקים קשה לפני הקב"ה יותר ממאה תוכחות חסר שמים
ומחרבן בית המדקש

While the גמרא seems to equate מיתת צדיקים to the destruction of the ביהמ"ק, the מדרש says that the departure of a צדיק from this world is even worse than חרבן ביהמ"ק!?

Rav Doniel Sinowitz answers that there is no סתירה between the מדרש and the גמרא. Both agree that the death of a צדיק is worse than חורבן ביהמ"ק. However, the term "שקולה" used by the גמרא doesn't mean "equal". Rather, it means that they are the same currency, as in a "שקל" coin, representing the same thing.

Both מיתת צדיקים and חרבן ביהמ"ק are forms of שכינה, a departure of שכינה from our midst. But which form is worse, more intense? Surely, מיתת צדיקים! A צדיק lives with us. He is constantly growing, becoming bigger and bigger. The connection to שכינה that he radiates constantly increases. He is a more vibrant and influential projection of שכינה than a building of עצים ואבנים.

And then, all of a sudden, in the prime of his life, or actually, before he reaches the prime of his life, he is plucked away and the גילוי שכינה he embodied is gone.

Eight and a half months ago, on the morning of כ"ה חשוון, after overcoming the initial shock – which itself took a few hours – the themes of this קינה flooded my mind, and have remained there ever since.